

ANDERS LARSEN.

Holbæk. Kørsel af Pindstrands i Holbæk, den 26^e November 1918.

GÅRDE..... 1 Timer

Den anden af disse Heste anvendes som Hjalpehest

i Hospitalsheven..... 6 "

Til Formanden for Kommissionen af 1^e Marts 1915. 2 Timer.

Disse Hr. Kontorchef Chr. Lundbye. taget hele Dagen.

De to Gartnere har hver en Hest. Hospitalsheven omfatter

0,5 ha. Hesten i denne er normalt optaget af Renholdelsesarbejde

Efter Kommissionsudvalgets Anmodning fremsender jeg her og andet Havararbejde; desuden vil jeg om, at det er nødvendigt med den ovenfor nævnte Hjalpehest. Frugthaven indeholder ca. 12 ha og har derfor naardt Brug for sin Hjalpehest. Den kan ikke overtage alt Hestearbejdet i Haven, og Gartneren faar derfor undertiden en Hjalpehest. Det Udførelse, hvilket har medført, at denne Redegørelse fremkommer i almindelighed en utilfredsstillende Ordning, som her endres. Der saa sent.

Det anvendte System for Hospitalets Placering stiller selvfølgelig langt større Krav til Hestekraft end de ældre Systemer; for at anskueliggøre, hvilket Omfang dette forøgede Arbejde har, anfører jeg hver enkelt Hests Arbejde. Uagtet der er anvendt megen Tid paa at undersøge og debømme de forskellige Forhold, maa jeg indrømme, at fuldkomment kan det ikke blive, og da der ikke er Listemateriale eller Optegnelser, kan det selv med Funktionærernes bedste Vilje ikke blive helt objektivt.

Transporten af Maden fra Køkkenet til de 16 forskellige Afdelinger foregaar med 2 Vogne 4 Gange daglig, Kl. 7 $\frac{1}{2}$ Morgen, 11 $\frac{1}{2}$ 3 $\frac{1}{2}$, og 6 $\frac{1}{2}$. Den største Del af Aaret kan 1 Hest trække Madvognen men ved Vintertid, naar der er Sne og Ishindringer (glat Føre) og i Perioder tidligt Foraar og sent Efteraar, naar Vejene er stærkt oplødte, maa der anvendes 2 Heste for Madvognene. Hver Tur tager 1 Time, altsaa

4 Timer daglig for hver Vogn..... 8 Timer

Den ene af disse Heste anvendes imellem Turene

om Formiddagen til Transport af Dagrenovationen 3 "

om Eftermiddagen til Transport af Madaffald til

Svinestalden..... 2 "

og til Kørsel af Pindebrænde til Afdelin-
gerne..... 1 Timer

Den anden af disse Heste anvendes som Hjælpehest
i Hospitalshaven..... 6 "

 ialt 20 Timer.

Disse Heste er altsaa normalt optaget hele Dagen.

De to Gartnere har hver en Hest. Hospitalshaven omfatter
0,5 ha. Hesten i denne er normalt optaget af Renholdelsesarbejde
og andet Havearbejde; derimod tvivler jeg om, at det er nød-
vendigt med den ovenfor nævnte Hjælpehest.

Frugthaven indeholder ca. 12 ha og har derfor haardt Brug
for sin Havehest. Den kan ikke overkomme alt Hestearbejdet i
Haven, og Gartneren faar derfor undertiden en Hjælpehest. Det er
imidlertid en utilfredsstillende Ordning, som bør ændres. Der
er selvfølgelig Dage, især halve Dage, hvor Hestene, der anven-
des i Haven, kan undværes her; de anvendes da for begge Havers
Vedkommende til Afhentning af Gødning fra Møddingssteder i Byen
og af Løv i Skoven m.m. Disse 4 Heste er saaledes virkelig fuldt
optaget.

Kørehestene. 3. Spand, der udelukkende anvendes af Kusken
som besørger al Kørsel til Hospitalets daglige Drift.

I. Regelmæssige Ture til Byen 2 Gange ugentlig,
hvortil der medgaar $\frac{1}{2}$ Dag (derunder Afhentning
af Købmandsvarer og andre Leverancer til Ho-Byens Vogn-
spitalet samt Fragt- og Ilgods, Frimærkepakker
og Postgods..... 52 Dage

II. Rejser til Stationen for Læger, Forvalter
holder, Oversygeplejersker og for Sygeplejersker
og Plejere med Rejsegods, Besøgende til Hospi-
talet m.m. Denne Art af Kørsel bliver efter mit
Skøn ingenlunde overdrevet og optager..... 70 Dage

III. Skovture for Patienter, højst..... 20 "

IV. Enkelte Rejser efter bortgaaede Patienter, højst 10 Dage

V. Kirkerejser ?..... "

 ialt 152 Dage.

Dette Spand har saaledes 158 Dage disponible; de anvendes til Kulkørsel. Hospitalets Brændsel vedblivende skal føres over Hospitalets Avlsbrugets Heste. 4. Spand, anvendes udelukkende af Avlskarlen. Dette Spand udfører alt Landbrugsarbejde. Marken indeholder ca. 7 ha. Avlskarlen udfører desuden almindelig forefældende Arbejdskørsel, Affald fra Haverne, Skoveffekter, Tang fra Nordstrand og udkører Gødningen fra Hestestanden og Svinehuset samt Slagger fra Maskinhuset, hvortil jeg skønner, at der medgaar 102 Dage. Dette Spand har saaledes 198 Dage disponible; de anvendes ligeledes til Kulkørsel.

1.	Hospitalet bruger af Kul	2100 Tons	c. 1680 Læs
2.	" " " Cinders	250 " "	125 "
3.	" " " Tørv	387 " "	310 "
	" " " Brænde	50 rm.	75 "
		Ialt c. 2190 Læs	

Det store Antal Læs Kul hidrører fra, at Vejene fra Kulpladsen over Engen og til Landevejen er vanskelig og ofte daarlig og naturligvis ogsaa fra den store Stigning fra Broen til Hospitalet, mindst 100 Fod. Af den store Brændselsmængde er Normen for Kørselsmængder pr. Dag 10 Læs; med de 356 Dage, der er disponible fra Kørehestene og Avlsbrugets Heste, giver det 3560 Læs, der altsaa skulde kunne køres af Hospitalets Heste, men det bliver de ikke. Der er ^{den} $\frac{1}{3}$ Tid, der er gaaet af Brændselsæsonen, som begyndte i Sommer og slutter omkring Nytaar, at Byens Vognmand kørt 180 Læs. Hospitalet har altsaa ikke kunnet præstere Normen, uagtet denne ingenlunde er for høj. Men Forholdet er meget naturligt. Arbejdet ved Losning og Læsning paa Vogn udføres ved Patientarbejde. Dette kan selvfølgelig ikke foregaa uden Spild af Tid for Hestene. Patienterne kan først møde Kl. 9, altsaa et betydeligt Spild af Hestekraft. Det kan paa denne Aarstid i hvert Fald ikke blive til noget at udføre andet Arbejde forinden. Tiden vil jo gaa med For- og Fraspænding.

Som Regel kan der kun blive et Spand Heste til at køre Kul op. Det er en Selvfølge, at enten det er lejet Mandskab eller Pa-

tienter, der læsser, saa spildes der Arbejdskraft.

Forsaaavidt Hospitalets Brændsel vedblivende skal føres over Hospitalets Bro, vil det vist være mest økonomisk der at anvende sunde Arbejdere, saa at Transporten af Brændsel kan begynde til Arbejdstid, og gennemføres rationelt. Men jeg er meget i Tvivl om dette Forhold. Jeg forelægger derfor Kommissionen nogle Tal for, hvad Losning og Transport koster henholdsvis over Havnen og over Hospitalets Bro.

I Løbet af Efteraaret gik en Ladning Kul paa 50 Tons over Havnen, fordi Broen var optaget. Udgifterne var følgende:

- 1. Læsning pr. Ton 1, 85 Kr..... 92,50 Kr.
 - 2. Bropenge pr, Ton 0,30 Kr..... 15,00 "
 - 3. Kørsel direkte fra Skib pr. Ton 2,75 Kr..... 137,50 "
- Samlet Udgift for Ladningen 245,00 Kr.

En Ladning ligeledes paa 50 Tons losset over Hospitalets Bro:

- a. Losningen varer 2½ Dag a 10 Timer a 1½ Kr..... 37,50 Kr.
- b. En Plejer, der leder Patienterne under Losningen i 2½ Dag a 5½ Kr..... 13,75 Kr.
- c. En Daglejer, der læsser i 4 Dage a 0,79 Kr. pr. Time..... 31,60 Kr.
- d. En Kusk i 4 Dage a 0,65 pr. Time..... 26,00 Kr.
- e. Renter af Anskaffelsesværdien, Amortisation af et Spand Heste, Bespænding, ialt 12½ Kr. pr. Dag i 4 Dage..... 50,00 Kr.
- f. Patienthjælp: 10 Patienter - 2 Arbejdsmand i 2½ Dag a 79 Øre..... 39,50 Kr.
- g. Kaffe og Kager til Patienter..... 8,00 Kr.
- h. Broens Værdi amortiseret i 50 Aar, 2% af 30.000Kr..... 600.- Kr.
- Bro og Sporanlæg, gennemsnitlig Vedligeholdelse..... 300.- Kr.
- Renter af Anlægget, 4% af 30000Kr. 1200.- Kr.

2100.- Kr. 14,58 Kr.
 ialt 220,93 Kr.

Regnskabsmæssigt er det altsaa c. 24 Kr. dyrere pr. 50 Tons at læsse over Havnen end at læsse over Hospitalets Bro.

Regnskabsmæssigt spares der altsaa c. 1128 Kr. aarligt. Men jeg frygter for, at det er en Besparelse, der spildes under den komplicerede Drift. Hospitalets Overlæge er ikke glad ved, at Patienterne skal være behjælpelige ved Arbejdet med Losning af Kul og Koks. Desuden griber det forstyrrende ind i Hospitalets Arbejde med ædlere Drift. Utvivlsomt ligger Arbejdet i Haverne, paa Værkstederne og omkring paa Pladser og Veje langt bedre for Patienter end Kularbejdet. Jeg gaar ud fra, at Patientarbejdet til daglig er væsentlig mere værd, saa at Fortjenesten ved at tage Kul over Broen allerede derved formindskes. Men dertil kommer, at Hospitalets komplicerede Drift foranlediger Spild af Arbejdstid, Spild af Hestekraft, i betydelig Grad forøget Arbejde paa Konto- ret. Endvidere er der en væsentlig Risiko forbundet ved Broanlægget. En enkelt orkanagtig Storm med den farligste Vindretning eller en Vinter med vanskelige Isforhold kan ødelægge Anlægget.

Færre Karle og færre Heste vil give en roligere og billigere Drift. Hvis Gartnerne er sikret den fornødne Hestekraft uden Af- brydelse og stadig kan faa fornøden Patienthjælp, vil Driften af Havearealerne give bedre Udbytte og være en overordentlig Lettel- se for Gartnerne, hvilket ogsaa i høj Grad kan virke fremdrivende paa Arbejdet og forøge Udbyttet.

Imidlertid tør jeg ikke paastaa, at jeg har Ret i denne Be- tragtning, men jeg har tænkt at bede Direktionen om at foretage en mere udtømmende Undersøgelse, hvilket maaske kan føre til at Sagen kommer til Kommissionen i Forslagsform.

I Ærbødighed

Anders Larsen.

Asmildkloster Landbrugsskole.

Viborg, den 6^e December 1915.

Til

Kommissionen af 1^e Marts 1915.

Med Hensyn til Forholdene vedrørende Hesteholdet ved Hospitalet i Nykøbing tør jeg ikke fremsætte Forslag, da det forekommer mig, at Sagen ikke er tilstrækkelig oplyst.

I den af Hr. Købmand Larsen fremsendte Redegørelse, findes der en Bemærkning, som lader formode, at der vil fremsendes et Forslag fra Direktionen om Hesteholdsforholdene ved Nykøbing. Det vil utvivlsomt være rigtigt at bede Direktionen fremskynde Udarbejdelsen af et saadant Forslag.

Forholdene ved Hospitalet i Aarhus forekommer det mig, at der kan tages endelig Stilling til. I Udvalget, hvor Sagen har været indgaaende drøftet, var der fra alle Sider Enighed om, at Hesteholdet ikke bør være større, end at man har Sikkerhed for, at Hestene kan udbyttes til fuld Arbejdsydelse.

I Henhold hertil skal jeg tillade mig at foreslaa, at der til Aarhusospitalets daglige Drift holdes 4 Heste nemlig:
Et Spand stærke og kraftige Heste til Landbruget.

Disse Heste kan neppe finde fuld Beskæftigelse ved Landbruget hele Aaret i et Landbrug paa ca. 12,5 ha og med den Driftsform, som det vil være rigtigt at anvende under de foreliggende Forhold. Havnlig om Vinteren men ogsaa en Del af Sommeren kan disse Heste anvendes til anden Kørsel, f. Eks. Brænde- og Varekørsel samt Havarbejde.

Et Spand lettere men stærke og kraftige Heste.

Disse Heste anvendes dels i Sammenspænd dels enkeltvis til Havearbejde, til Budkørsel til Aarhus, til Kørsel med Madaffald, til Kørsel med Patienter o.s.v.

Der vil maaske være Perioder, hvor der kræves mere Hestekraft end Hospitalet selv kan præstere med de 4 Heste, og i saadanne Tilfælde maa Hospitalet benytte lejet Hestekraft.

H. Hauch.

Fra Direktionen

for

Sindssygehospitalet ved Aarhus

den 18. Maj 1918.

Til Kommissionen af 1. Marts 1915.

I Anledning af Kommissionens Forespørgsel i Skrivelse af 16. ds. skal Direktionen oplyse, at Udgifterne til Kørsel med andre Heste end Hospitalets har beløbet sig til

i Finansaaret 1915/16: Kørsel med Brændsel til Hospitalet
1790 Kr. 68 Øre,

i Finansaaret 1916/17: Kørsel med Brændsel til Hospitalet
3301 Kr. 94 Øre.

Endvidere er Direktionen Medlemmer en Gang i Finansaaret 1916/17 befordrede pr. Automobil til Direktionsmøde paa Hospitalet, i hvilken Anledning der er betalt 12 Kr.

Hospitalets dyrkede Areal er 21,79 ha., hvoraf 9,10 er indtaget til Haver, medens Resten 12,69 ha. hører til Landbruget.

Gennemsnitsantallet af Patienter har været 1:

Finansaaret 1915/16:.....	515,14
Finansaaret 1916/17.....	520,42.

P. D. V.

Frederik Hallager.

103-019

Sindssygehospitalet.

Afskrift.

Nykøbing Sjælland.

Direktionen

den 21' Maj 1918.

Til

Kommissionen af 1' Marts 1915.

Som Svar paa Kommissionens Forespørgsel af 16' Maj d.A. skal Direktionen oplyse, at Udgifterne til Kørsel med andre Heste end Hospitalets egne har udgjort for Aaret 1915/16:

Brandselskørsel	1638 Kr. 22 ø
Kørsel og Hesteleje vedrørende Haver og Landbrug	193 - 00 -
	<hr/>
	Ialt: 1831 Kr. 22 ø.

og i 1916/17 henholdsvis

Brandselskørsel	2308 Kr. 39 ø.
Kørsel og Hesteleje vedrørende Have og Landbrug	403 - 30 -
	<hr/>
	Ialt: 2711 Kr. 69 ø.

Det dyrkede Areal er ca. 25 ha.

Afstanden fra Stationen til Kulpladsen er 2,2 km og fra Havnen til Kulpladsen 2,8 km.

Endelig skal oplyses, at Patienttallet i de paagældende Aar var i Gennemsnit henholdsvis 48,71 og 303,82.

Det skal bemærkes, at Hospitalet først aabnedes den 15' November 1915, men at en stor Del ubenyttede Bygninger maatte holdes opvarmede Vinteren igennem.

P.D.V.

Frode Krarup.

Overlæge.

Afskrift.

Direktionen

for

Sindssygehospitalet ved Vordingborg.

Vordingborg den 18. Maj 1918.

I Besvarelse af de i øret Skrivelse af 16. ds. indeholdte Spørgsmaal skal Direktionen tjenstligst tillade sig at oplyse:

Der er ved nærværende Hospital i Finansaaret 1915/16 udgivet 110 Kr. og i 1916/17 144 Kr. i Leje af Køretøjer til Sommerudflugter med Patienterne. Sidstnævnte Finansaar udviser tillige en Udgift paa 36 Kr., betalt i Leje af en Hest, der paa Grund af indtruffen Sygdom i Hospitalets Hestebestand benyttes til Kulkørsel i 18 Dage.

Hospitalet er beliggende resp. ca. 1 $\frac{1}{4}$ og 2 km. fra Masnedsund og Vordingborg Jernbanestationer.

Af Hospitalets Areal - ca. 59,5 ha. - er ca. 3,7 ha. udlagt til Køkken haver, ca. 1,6 ha. til Frugthaver og ca. 19 ha. til Ager, medens ca. 10 ha. henligger som Eng.

Patientbelægningen androg i 1915/16 i dagligt Gennemsnit 566, 67 og i 1916/17 554,01.

P. D. V.

Agner Helweg.

Hr. Kontorchef Chr. Lundbye, R. af Dbg.

Justitsministeriet

København K.